

O CARTE SCRISĂ ANUME PENTRU
„NEUITAREA COMORILOR NOASTRE
POPORANE”: *LEGENDE ȘI TRADIȚII*
DE ION NANIA

Dr. Ștefan NEGREA

stnegrea@yahoo.com

**Ion Nania, *Legende și tradiții*, Editura ALEAN, a C.J.C.P.C.T.
Argeș, 2007, 147 p., ISBN 978-973-87642-6-2**

STUDII ȘI COMUNICĂRI, VOL. I, 2008, p. 203-217

Abstract: The review presents the book „*Legends and traditions*” by Ion Nania. The book was published by the „Alean” Publishing House in Pitesti. It is a collection of unpublished legends and folk tales divided in four sections: „Legends and traditions on the Bălăceanu clan”, „Traditions, historical and toponymic legends”, „Plant legends” and „Animal legends”.

Nu de mult, am primit prin poștă, de la Pitești, cartea „*Legende și tradiții*”, scrisă de Ion Nania, publicată în anul 2007 la Editura „Alean”.

Scrisoarea însoțitoare trădează un suflet de român neaoș, încărcat de amărăciune. Citez: „*Cu ajutorul lui Dumnezeu, iată că văd tipărite câteva din perlele populare care mi-au încântat copilăria și care îmi aduc aminte de țăranii de acum 60–70 de ani, ale căror suflete răspândeau cinste, credință și lumină, asemenea straelor lor albe și curate*”. Frumos spus! Comparând acele vremuri cu prezentul, constată cu durere profundă că totul s-a schimbat: „*Câmpiile copilăriei mele (din Mozăceni-Vlașca – n.n.), cât văd cu ochii sunt golite de ultimii arbuști, pline de ciulini și bălării, cutreierate de câini vagabonzi care distrug toate vietățile; văile de rai de odinioară sunt pline de gunoaie și cioburi; satele rămân pustii; bătrânii abia își duc zilele, în timp ce odraslele lor stau prin cârciumi... Am rămas țăran și voi muri țăran*”, își încheie Ion Nania confesiunea din scrisoare. Iată de ce el a ținut și ține ca măcar zestrea spirituală a țăranului român să rămână pentru viitorime între copertile unei cărți. De altfel, o și spune în dedicația de pe coperta a patra: „*Spre neuitarea comorilor noastre populare, ofer această carte pentru cei mici, dar și pentru părinți și bunici*”.

Cartea debutează cu un text intitulat „*În loc de prefață*”, în care autorul își povestește viața, începând cu copilăria petrecută „*într-un sat aflat la limita sud-estică a Câmpiei Piteștilor, în apropierea unei păduri imense*” și terminând cu

viața chinuită de profesor suplinitor pentru că a refuzat să devină „*membru de partid*”.

Din această prefață aflăm că în anii 1958–1959 a obținut câteva premii pentru culegeri de folclor pentru ca în anul 1974 să prezinte un volum, „*Legende și mituri*”, mai întâi la Editura Ion Creangă, apoi la Editura Litera, dar fără a fi acceptate, printre altele, pentru că legendele culese de autor ar fi în bună parte cunoscute. Verificând ulterior arhivele de folclor din București și Cluj, Ion Nania a avut surpriza să afle că legendele culese de el nu se află nici măcar ca variante!

Abia în zilele noastre, cu ajutorul Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Argeș, cartea a putut vedea lumina tiparului.

Nefiind specialist în domeniu, nu voi încerca să analizez conținutul legendelor și tradițiilor din volumul semnat de Ion Nania. Voi încerca, în schimb, să fac cunoscut sumarul acestei cărți, nota de față fiind, de fapt, un semnal editorial.

Culegerea de legende și tradiții „*izvorâte din sufletul neamului românesc*” cuprinde patru secțiuni:

1. Legende și tradiții despre boierii Bălăceni

Această secțiune conține opt legende intitulate: *Legenda lui Muscel; Negoiu și Moldoveanu; Bălăceanu și Burdeanu; Din vremea lui Bucur Ciobanul; Legenda caprinelor; Întemeierea cetății lui Bucur și a satului Mozăcenii din Vale; Brazda lui Novac; Bălăceanu și Leul; Bălăceanu și Dragoș-vodă la vânătoarea de zimbri.*

Memoria Bălăcenilor, conchide autorul, rămâne un mister greu de dezlegat. Este interesant de subliniat, afirmă el, că Bucur Ciobanul, care a ridicat cetatea și biserica de pe Drâmbovnic și apoi a întemeiat Bucureștii, a fost tatăl lui Bălăceanu. Legendarul Novac, care a tras uriașa brazdă îm-

potriva năvălitorilor barbari, ar fi fost din neamul Bălăcenilor. Mai spune autorul cărții că a colindat pretutindeni țara, dar n-a aflat nicăieri o tradiție a Bălăcenilor și nici o altă familie boierească nu s-a implantat atât de profund în etnocultura românească.

2. Tradiții și legende istorice și toponimice

Această secțiune cuprinde 17 legende: *Cum a făcut Dumnezeu Soare; Vidrar vânătorul; Legenda Spirei; Legenda Mănăstirii Hodoș-Bodrag; Boian și Bobleață; Proorcii și Matei din Brâncoveni; Din vremea lui Vodă al Bătrân; Lupta din Rovine; Ciobanul care s-a însurat cu una din iele; Teleorman și Vedea; Moș Deagu; Legenda Lacului Sfânta Ana; Drăguș viteazul; Vâna-rea zimbrului; Greieraș poznaș; Locul Popii din Stolnici.*

3. Legende despre plante

Autorul ne prezintă 11 legende cu substrat botanic și anume: *Legenda odoleanei; Rodul pământului și Nu-mă-uita; Dinții babei; Ghiocel și Viorica; Nufăr voinicul; Floarea reginei; Degetăruț și Brândușa; Muscărița; Cicoarea și laurul; Floarea Pștelui; Cămașa lui Dumnezeu sau Rochița rândunelei.*

4. Legende despre animale

Ultima secțiune se referă la 17 legende animaliere: *Boii popii; Vătaful șerpilor și ciobanul; Legenda gușterului; Stârcul sau bătlanul; Stârcul roșu; Erodii; Legenda cocorilor; Legenda lișitei; Cocoșul de pădure; Găinușa de alun și potârnichea; Grangurul; Ariciul l-a ajutat pe Dumnezeu să urzească pământul; Cățelul pământului; Legenda cârțiței; Legenda herminei; Dihorul bălțat; Legenda lupului.*

De remarcat că toate aceste legende sunt scrise într-un limbaj literar care face lectura atractivă, iar la sfârșitul fiecăreia sunt consemnate sursele („*auzită de la...*” sau „*povestită de...*”) și data la care au fost culese. Uneori, după

nume, sunt consemnate data nașterii și localitatea. Un exemplu: „*Auzită de la Marin Gh. Neagoe (n. 22 aprilie 1929, în Deagu), Pitești, martie 1964*”.

Ce mai putem adăuga la sfârșitul prezentării acestei cărți? Că profesorul Ion Nania, arheolog, istoric, istoric al științei, etnolog și biolog în egală măsură (cum spuneam cu alt prilej), se dovedește a fi un talentat scriitor și popularizator al științei.